

Stanowisko Delegatów na 49 posiedzenie Rady Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce

*w sprawie organizacji nauczania języka niemieckiego od klasy VII szkoły
podstawowej*

W dniu 15 marca 2018 r. Dyrektor Departamentu Kształcenia Ogólnego Ministerstwa Edukacji Narodowej w piśmie kierowanym do Śląskiego Wicekuratora Oświaty wyraziła opinię w zakresie interpretacji przepisów oświatowych w zakresie organizacji nauki drugiego języka obcego od klasy VII szkoły podstawowej. Zgodnie z tą opinią uczniowie mniejszości narodowej niemieckiej korzystający z nauki języka niemieckiego jako języka mniejszości nie mogą jednocześnie uczyć się języka niemieckiego jako języka obcego. Szkoły organizujące naukę języka mniejszości narodowej niemieckiej zmuszane są przez to do organizowania dla uczniów mniejszości niemieckiej od klasy VII zajęć innego języka obcego niż język niemiecki. Rodziców zaś stawia się przed wyborem: Albo inny język obcy, albo rezygnacja z języka niemieckiego jako języka mniejszości!

Delegaci 49 posiedzenia Rady Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce wyrażają sprzeciw wobec ww. stanowiska Ministerstwa Edukacji Narodowej i wskazują na obowiązujące przepisy oświatowe oraz wady i konsekwencje takiej interpretacji przepisów oświatowych.

Organizowanie nauki języka mniejszości narodowej oparte jest na przepisach rangi ustawowej i uregulowane jest *rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym.*

Podstawą do organizowania nauki drugiego języka obcego w szkołach podstawowych jest *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół.*

Praktyka możliwości wyboru również przez dzieci mniejszości narodowej niemieckiej, a właściwie ich rodziców, nauki języka niemieckiego jako języka obcego ma miejsce od wielu

lat w szkołach na terenach województw opolskiego, śląskiego, lubuskiego, pomorskiego i warmińsko-mazurskiego i usankcjonowana była obowiązującymi do dzisiaj przepisami oświatowymi oraz dotychczasowymi interpretacjami prawnymi Ministerstwa Edukacji Narodowej, w których stwierdzono, iż możliwe jest, aby uczniowie, którzy uczą się języka niemieckiego jako jednego z dwóch języków obcych nowożytnych, złożyli jednocześnie pisemny wniosek w sprawie udziału w zajęciach z języka niemieckiego jako języka mniejszości.

Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, że żadne przepisy oświatowe w tym zakresie nie uległy zmianie.

Do języków obcych, które mogą być nauczane od klasy VII, należy język niemiecki. W rozumieniu przepisów oświatowych, co do zasady, jest on językiem obcym nowożytnym, który może być oferowany uczniom niezależnie od ich narodowości. Istotne przy tym jest, że jest on nauczany w oparciu o inną podstawę programową niż język mniejszości narodowej. Stosuje się do niego inne programy nauczania, inne podręczniki i inne metody nauczania.

Język mniejszości narodowej jest natomiast przedmiotem oferowanym uczniom na wniosek ich rodziców i stanowi wraz z nauką historii i kultury element polityki oświatowej państwa służący podtrzymywaniu tożsamości językowej i kulturowej m.in. mniejszości niemieckiej. Nauka języka mniejszości jest przywilejem związanym z przynależnością do określonej mniejszości narodowej i nie może jednocześnie służyć ograniczaniu innych praw przysługujących wszystkim obywatelom.

Nowa opinia Ministerstwa Edukacji Narodowej z 15 marca kwestionująca wcześniejszą interpretację wprowadza tymczasem obostrzenia w zakresie nauczania języka niemieckiego i powoduje szereg komplikacji w organizacji pracy szkół.

Szkoły, w których uczniowie mniejszości niemieckiej uczą się języka niemieckiego jako języka ojczystego, zmuszane były w minionych tygodniach do korygowania planów organizacji najbliższego roku szkolnego w momencie przygotowywania arkuszy organizacyjnych szkół. Znane są też przypadki nakłaniania rodziców mniejszości przez dyrektorów szkół do składania oświadczeń o rezygnacji z zajęć języka mniejszości i deklarowania od klasy VII jedynie języka niemieckiego jako języka obcego. Dzieci

mniejszości niemieckiej stawiane są przed wyborem pomiędzy nauką języka niemieckiego obcego a nauką języka niemieckiego ojczystego.

Ewentualność wprowadzenia do szkół nauki drugiego języka obcego innego niż niemiecki wymaga znalezienia odpowiedniej kadry. Poszukiwania takie w wielu gminach skazane są na niepowodzenie ze względu na brak nauczycieli takich języków jak francuski, włoski, hiszpański czy rosyjski oraz ze względu na brak możliwości zapewnienia takim nauczycielom pełnego wymiaru zatrudnienia. Sytuacja ta szczególnie dotyka szkoły na terenach zamieszkałych przez mniejszość niemiecką – przede wszystkim w województwach opolskim i śląskim.

Nowa interpretacja Ministerstwa prowadzi również do ograniczenia zatrudnienia nauczycieli języka niemieckiego w szkołach prowadzących nauczanie języka mniejszości.

Powyższe działania nie tylko powodują chaos organizacyjny w szkołach, ale przyczyniają się również w każdym takim przypadku do redukcji wymiaru nauczania języka niemieckiego dla członków mniejszości narodowej niemieckiej. Są więc działaniami pogarszającymi i tak niełatwą sytuację, w jakiej znalazła się mniejszość niemiecka w postkomunistycznej Polsce po niemalże całkowitym wyrugowaniu języka niemieckiego z nauczania w śląskich szkołach. Ponadto działania te jeszcze bardziej pogorszą stan realizacji „Europejskiej Karty Języków Regionalnych lub Mniejszościowych”, zgodnie z którą Rzeczpospolita Polska zobowiązała się do stworzenia szkół z językiem wykładowym niemieckim.

Delegaci 49 posiedzenia Rady Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce apelują do rządu Rzeczypospolitej Polskiej o zaprzestanie działań kwestionujących dotychczas obowiązujące rozwiązania i praktyki w zakresie nauczania języka niemieckiego w publicznych szkołach. Jednocześnie zwracamy się z prośbą o podjęcie rzeczywistego dialogu z mniejszością niemiecką mającego na celu wspólne wypracowanie rozwiązań przyszłościowych w zakresie oświaty mniejszości niemieckiej w Polsce.

Góra Św. Anny, 19 maja 2018 r.